เศรษฐศาสตร์การจัดการธุรกิจ
Business Managerial Economics

อาจารย์ปิติพัฒน์ นิตยกมลพันธุ์

บทที่ 1
ความรู้เบื้องต้นของเศรษฐศาสตร์การจัดการ

Topics to be Discussed

- มีคำกล่าวที่ว่า “คุณไม่สามารถได้ทุกสิ่งที่ต้องการ” จากคำกล่าวนี้ ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น ?

หัวข้อที่ศึกษา

- 1. เศรษฐศาสตร์กับบริหารธุรกิจ
- 2. ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ
- 3. ขอบเขตของวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ
- 4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ
- 5. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร
- 6. จริยธรรมในการดำเนินการทางธุรกิจ

1. เศรษฐศาสตร์กับบริหารธุรกิจ

เศรษฐศาสตร์ (Economics) เป็นวิชาที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์และสังคม ในการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดและสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายทาง มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดที่สุด และหาทางจำแนกแจกจ่ายสินค้าและบริการเหล่านั้นไปยังบุคคลในสังคม ให้ได้รับความพอใจสูงสุด หรือมีประสิทธิภาพทาง ศก.สูงสุด

ปัจจัยการผลิตในทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน ทุนและผู้ประกอบการ ซึ่งผลตอบแทนจากปัจจัยการผลิตคือ ค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ยและกำไร

1. เศรษฐศาสตร์กับบริหารธุรกิจ

ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ ในการจัดสรรทรัพยากร

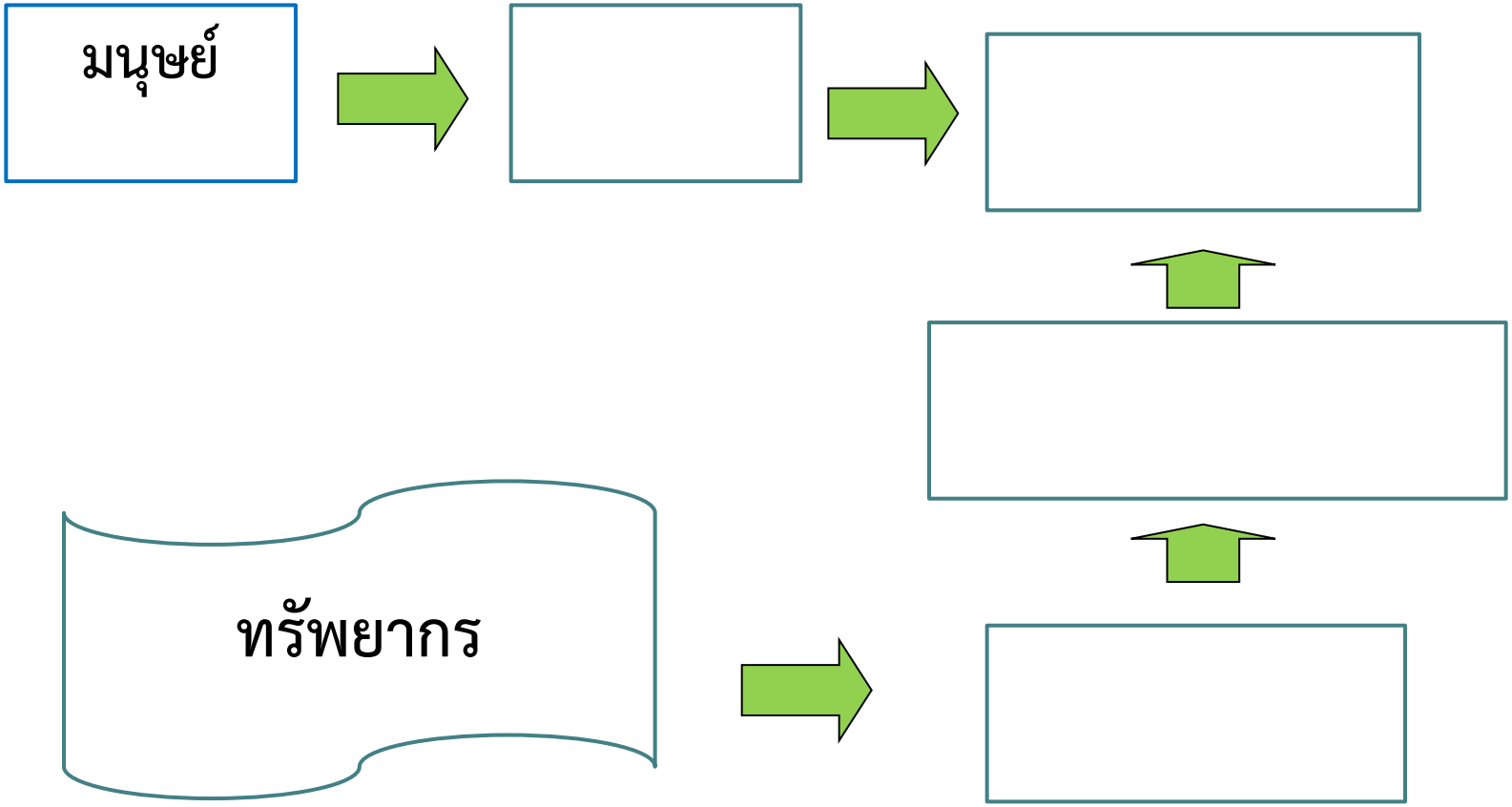

1. เศรษฐศาสตร์กับบริหารธุรกิจ

เศรษฐศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 แขนงคือ เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Micro Economics) และเศรษฐศาสตร์มหภาค (Macro Economics)

เศรษฐศาสตร์จุลภาค จะศึกษาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ อาทิ บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรธุรกิจ และเจ้าของปัจจัยการผลิตเป็นต้น

เศรษฐศาสตร์มหภาค จะศึกษาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของส่วนรวม อาทิ ศึกษาถึงผลผลิตรวมของประเทศ การจ้างงาน การออม การลงทุน การเงิน การธนาคาร และการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

1. เศรษฐศาสตร์กับบริหารธุรกิจ

บริหารธุรกิจ (Business Administration) เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการวางแผน การจัดการองค์กร การควบคุมการดำเนินงานเกี่ยวกับการผลิต การตลาด และให้บริการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการดำเนินกิจกรรมทางธรกิจต้องใช้ทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน วัตถุดิบ เครื่องจักร และวิธีการ ดังนั้นในธุรกิจต่างๆ จึงต้องมีการจัดการ (management) และตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งทางด้านธุรกิจ และทางด้านสังคม

1. เศรษฐศาสตร์กับบริหารธุรกิจ

ดังนั้นการนำเอาแนวคิดทฤษฎีและหลักการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจภายใต้ขอบข่ายของ เศรษฐศาสตร์การจัดการจึงมีความสำคัญต่อบริหารธุรกิจ ดังนี้

1. ได้หลักความจริงทางเศรษฐกิจทั่วไปที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการตัดสินใจทางการบริหารธุรกิจ
2. สามารถประยุกต์ภาพรวมภาวะเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการบริหารธุรกิจ
3. ทราบถึงการพยากรณ์ทางเศรษฐกิจและธุรกิจ
4. สามารถตัดสินใจทางธุรกิจอย่างมีหลักเกณฑ์
5. มีเครื่องวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารธุรกิจ

2. ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ

เศรษฐศาสตร์การจัดการ (Managerial Economics) คือการประยุกต์ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์รวมถึงเครื่องมือและเทคนิค มาใช้ในการตัดสินใจและการจัดการด้านต่างๆ ขององค์กรธุรกิจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ

ปัญหาหลักขององค์กรที่จะต้องตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรมีดังนี้

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการผลิต
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับอุปสงค์ของสินค้าและบริการ
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับภาวะการแข่งขัน
4. การตัดสินใจในเรื่องการขยายกำลังการผลิต

ปัญหาการตัดสินใจทางการจัดการ

- การผลิต ราคาและผลผลิต
- ปัญหาการจำหน่าย
- การลงทุนและการจัดการทางการเงิน
- การตัดสินใจเลือกวิธีการผลิต

ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์

- ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค
- ทฤษฎีการผลิต - ทฤษฎีราคา
- ทฤษฎีโครงสร้างตลาด
- ทฤษฎีต้นทุนการผลิต

ศาสตร์การตัดสินใจ

- การวิเคราะห์ตัวเลข
- การวิเคราะห์ทางสถิติ
- การพยากรณ์ - ทฤษฎีเกม
- การหาผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

เศรษฐศาสตร์การจัดการ

- เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และศาสตร์การตัดสินใจมาใช้แก้ปัญหาทางธุรกิจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

3. ขอบเขตของวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ

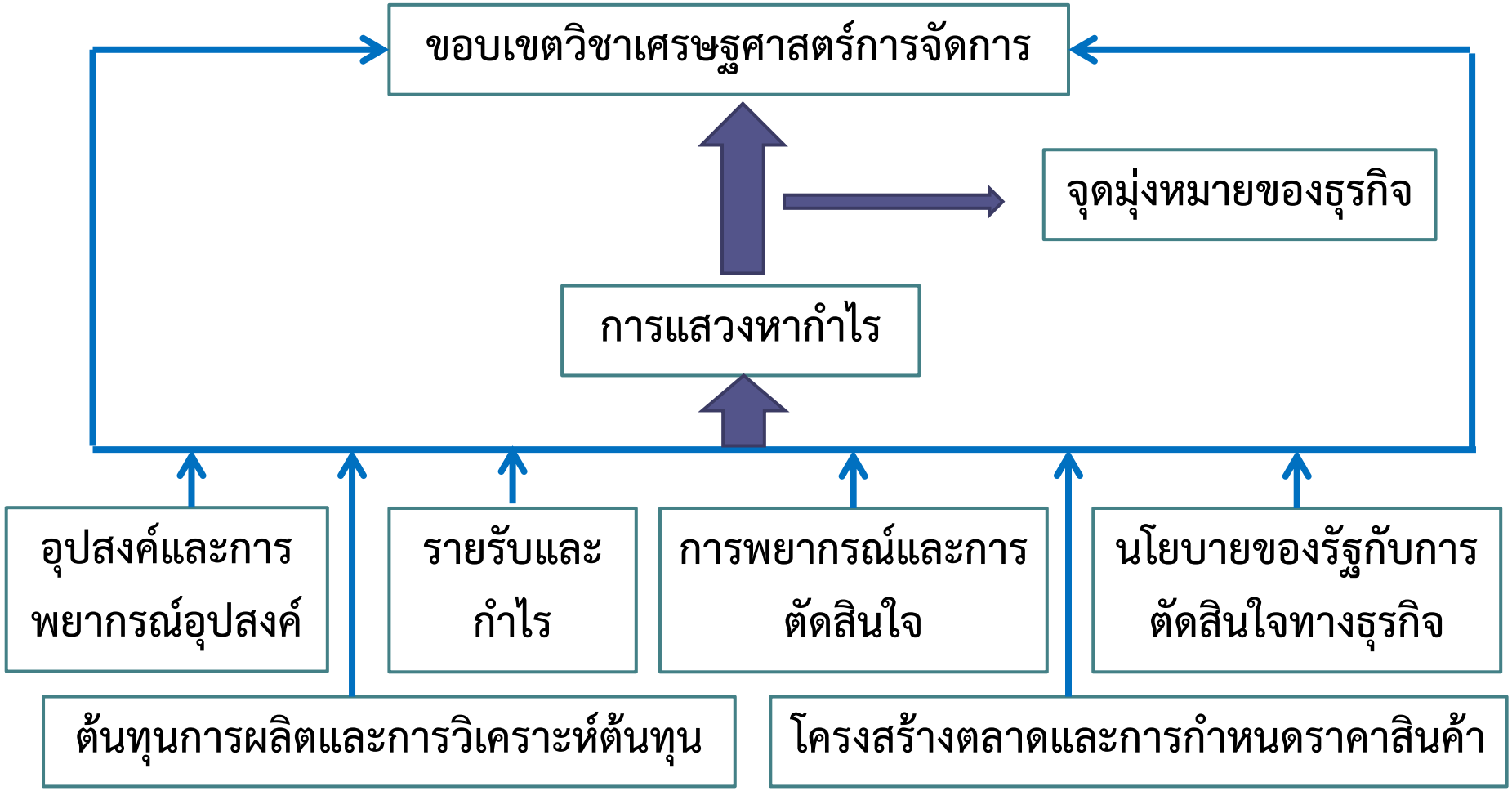

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

4.1 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomic theory) ศึกษาภาพรวมของระบบเศรษฐกิจ

4.2 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomic theory) ศึกษาพฤติกรรมของการตัดสินใจส่วนบุคคล

ดังนั้นเศรษฐศาสตร์การจัดการจึงมีความสัมพันธ์กับเศรษฐศาสตร์จุลภาคมากกว่าเศรษฐศาสตร์มหภาค

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

- เศรษฐศาสตร์การจัดการกับการตัดสินใจ

  สมการอุปสงค์ของสินค้า

$$Q = f(P, Y, P_c, P_s)$$

Q = ปริมาณของสินค้า (Quantity)

P = ราคาของสินค้า (Price)

Y = รายได้ของผู้บริโภค (Income)

Pc = ราคาสินค้าที่ใช้ประกอบกัน (Price of Complements goods)

Ps = ราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (Price of Substitutes goods)

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

- เศรษฐศาสตร์การจัดการกับการตัดสินใจ

  สมการผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศด้านรายจ่าย

  $$Y = C + I + G + X - M$$

  Y = รายได้ประชาชาติ (National Income)

  C = การบริโภค (Consumption)

  I = การลงทุน (Investment)

  G = การใช้จ่ายภาครัฐ (Government expenditure)

  X = การส่งออก (Export)

  M = การนำเข้า (Import)

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

- เศรษฐศาสตร์การจัดการกับสาขาวิชาอื่นๆ

  - การบัญชี (Accounting)
  - การเงิน (Finance)
  - การตลาด (Marketing)
  - การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)
  - การผลิต (Production)

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

4.3 ทฤษฎีของธุรกิจ (The theory of the firm) หมายถึง เหตุผลในการเกิดขึ้นของกิจการ และหลักการดำเนินการโดยทั่วไปของกิจการ

4.3.1 บทบาทของกิจการ

กิจการ (Firm) คือองค์กร องค์กรหนึ่ง ซึ่งเชื่อมโยงและจัดสรรทรัพยากรมาใช้อย่างเหมาะสมในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของหน่วยเศรษฐกิจอื่น โดยแสวงหากำไรสูงสุด

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

การหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจอย่างง่าย

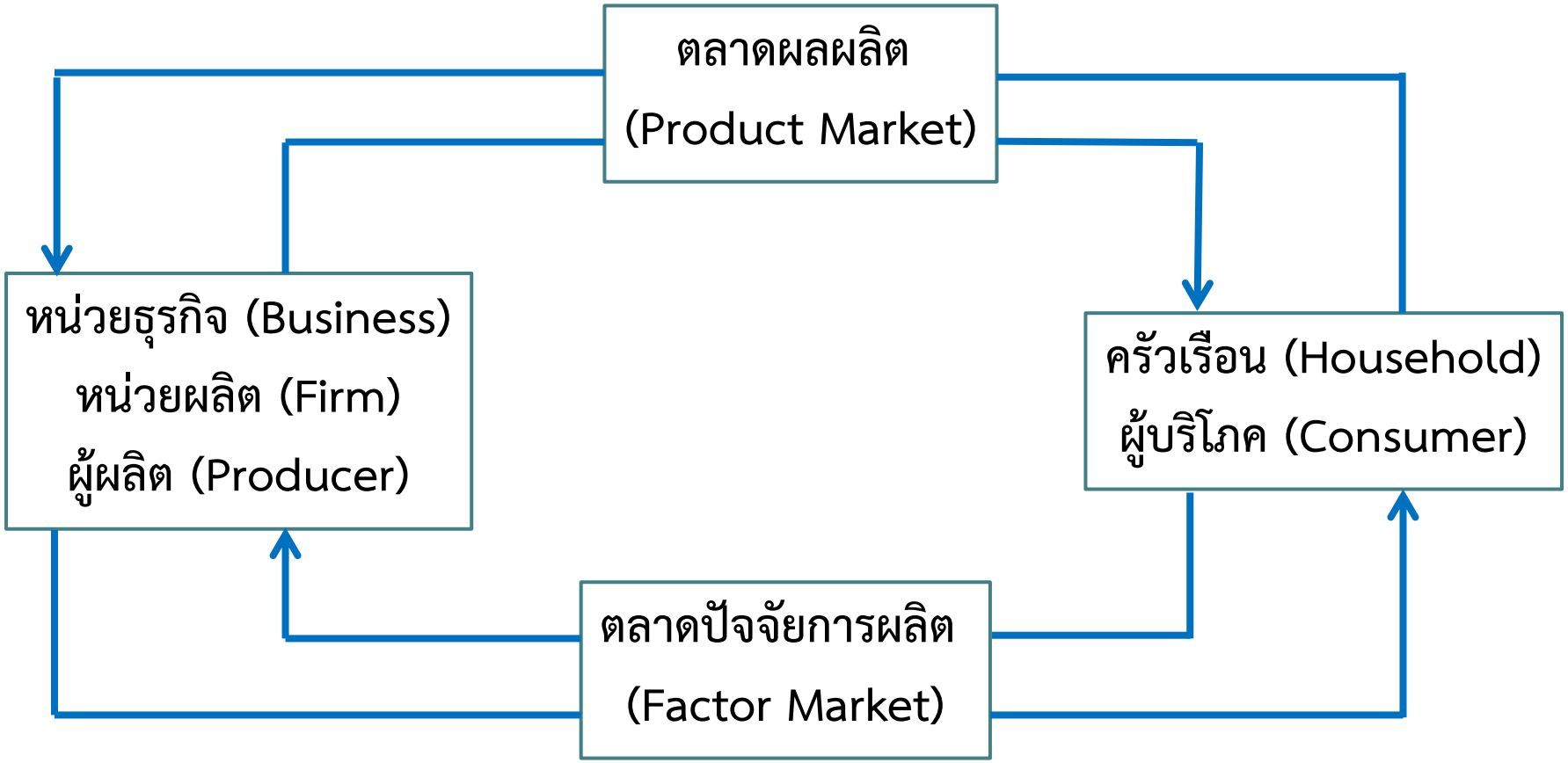

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

4.3.2 ประเภทของกิจการ

- กิจการเจ้าของคนเดียว (Proprietorships)
- ห้างหุ้นส่วน (Partnerships)
    - ห้างหุ้นส่วนสามัญ (General Partnerships)
    - ห้างหุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnerships)
- บริษัท (Corporations)
    - บริษัทจำกัด (Company Limited)
    - บริษัทจำกัด (มหาชน) (Public Company Limited)

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

4.3.3 วัตถุประสงค์และมูลค่าของกิจการ

มูลค่าปัจจุบันของกำไร

$$PV = \sum_{t=1}^{n} \frac{\pi_t}{(1+r)^t}$$

PV = มูลค่าปัจจุบันของกำไรที่คาดว่าจะได้รับ

π = กำไรที่คาดว่าจะได้รับ

r = อัตราคิดลด (Discount Rate)

t = ระยะเวลาปีที่ 1 ไปจนถึงปีที่ n

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

มูลค่าของกิจการ (Value of firm)

$$\boldsymbol{VF = \sum_{t=1}^{n} \frac{TR_t - TC_t}{(1+r)^t}}$$

TR = รายรับรวม

TC = ต้นทุนรวม

r = อัตราคิดลด (Discount Rate)

t = ระยะเวลาปีที่ 1 ไปจนถึงปีที่ n

4. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

4.3.4 ข้อจำกัดในการดำเนินการของกิจการ

- ด้านทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิต
- ด้านกฎหมาย
  - อัตราค่าจ้าง
  - สุขภาพและความปลอดภัย
  - สิ่งแวดล้อม

5. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร

กำไรสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

5.1 กำไรทางธุรกิจ (Business Profits) คือรายรับรวมหักด้วยต้นทุนที่ชัดแจ้งหรือต้นทุนที่จ่ายจริงหรือต้นทุนทางบัญชี

กำไรทางธุรกิจ = รายรับรวม (Total Revenue : TR) – ต้นทุนที่ชัดแจ้ง (Explicit Cost)

5.2 กำไรทางเศรษฐศาสตร์ (Economics Profits) คือรายรับรวมหักด้วยต้นทุนที่ชัดแจ้ง (Explicit Cost) และต้นทุนแฝง (Implicit Cost)

กำไรทางเศรษฐศาสตร์ = กำไรทางธุรกิจ – ต้นทุนแฝง (Implicit Cost)

5. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร

ต้นทุนแฝง (Implicit Cost) หรือต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) คือต้นทุนเกิดขึ้นเมื่อนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ไปใช้ในทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งในบรรดาทางเลือกทั้งหมด แล้วทำให้เสียโอกาสในการนำทรัพยากรไปใช้ในทางเลือกอื่นๆ ที่

5. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร

EX1 กำไรของกิจการเท่ากับ 300,000 บาท โดยที่ถ้าเจ้าของกิจการไปทำงานในโรงงานอื่นจะมีรายได้เท่ากับ 350,000 บาทและมีรายรับจากการปล่อยกู้อีก 100,000 บาท โดยการปล่อยกู้ให้กิจการมีความเสี่ยงเท่ากับการดำเนินกิจการเอง ดังนั้นต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่ากับ

เนื่องจากกิจการมีกำไรเพียง 300,000 บาท แต่มีต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 450,000 บาท จึงทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 150,000 บาท ดังนั้น ควรปิดกิจการและไปทำงานในโรงงานอื่น

5. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร

จากตัวอย่าง ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์จะมีค่ามากกว่าต้นทุนทางบัญชี ดังนั้น กำไรทางเศรษฐศาสตร์จะมีค่าต่ำกว่ากำไรทางธุรกิจเสมอ

กำไรปกติ (Normal Profit) ทางเศรษฐศาสตร์หมายถึง กำไรมีค่าเท่ากับศูนย์

รายรับรวม = ต้นทุนที่ชัดแจ้ง + ต้นทุนค่าเสียโอกาส

5. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร

EX2 หากนักศึกษาเรียนจบแล้วมี 3 ทางเลือกให้เลือกดังนี้

1. เรียนต่อโทแล้วทำงานจะได้รับเงินเดือน 20,000 บาท
2. ทำงานภาครัฐได้รับเงินเดือน 15,000 บาท
3. ทำงานภาคเอกชนได้รับเงินเดือน 17,000 บาท

นักศึกษาจะเลือกทางเลือกใด และในแต่ละทางเลือกจะมีค่าเสียโอกาสเท่าใด

5. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร

- ทฤษฎีของกำไร (Theories of Profits)

- ทฤษฎีกำไรภายในความเสี่ยง (Risk-bearing theories of profit) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงกิจการที่มีความเสี่ยงสูงกว่าย่อมจะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า

- ทฤษฎีกำไรจากผลกระทบ (Frictional theory of profit) ทฤษฎีนี้ระบุว่าเป็นกำไรที่มาจากผลกระทบกับดุลยภาพในระยะสั้น และดุลยภาพในระยะยาวจะได้รับกำไรเท่ากับศูนย์ (กำไรปกติ)

- ทฤษฎีกำไรที่เกี่ยวกับอำนาจผูกขาด (Monopoly theory of profit) เนื่องจากการจำกัดผลผลิตและการกีดกันการเข้ามาแข่งขันในธุรกิจ ทำให้ได้รับกำไรเกินปกติทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

5. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร

- ทฤษฎีกำไรที่เกี่ยวกับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (Managerial efficiency theory of profit) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงความสามารถในการบริหารจัดการ สำหรับในระยะยาวธุรกิจจะได้รับกำไรปกติ แต่ถ้าหากธุรกิจใดมีประสิทธิภาพมากกว่าจะได้รับผลตอบแทนและกำไรทางเศรษฐศาสตร์มากกว่ากำไรปกติ

- ทฤษฎีกำไรซึ่งเกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation theory of profit) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงกำไรเกินปกติในระยะสั้นที่เกิดจากการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในธุรกิจ แต่ในระยะยาวจะได้รับกำไรปกติเช่นเดียวกัน

5. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร

- บทบาทเกี่ยวกับกำไร (Function of profit)

กำไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับของระบบการค้าเสรี เพราะกำไรที่สูงแสดงว่าผู้บริโภคต้องการผลผลิตมากกว่าผลผลิตที่ธุรกิจสามารถผลิตได้ (excess demand)

แต่ระบบกำไรนั้นไม่ได้สมบูรณ์แบบมากนัก และรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีจะเข้ามาแทรกแซงปรับระบบของกำไร เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสังคม

6. จริยธรรมในการดำเนินการทางธุรกิจ

จริยธรรม (Ethics) หมายถึง แนวทางความประพฤติที่ถูกต้อง หรือสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ โดยมิใช่กฎหมาย

จริยธรรมในการดำเนินการทางธุรกิจ (Business Ethics) เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าถูกต้องและควรกระทำในการประกอบธุรกิจ ซึ่งมิใช่กฎเกณฑ์ที่มีการบังคับ อาทิ การผลิตที่มีคุณภาพ การเคารพกฎหมาย

แบบฝึกหัดบทที่ 1

1. นายวิษณุทำงานอยู่กับบริษัทเงินทุนแห่งหนึ่ง ได้รับเงินเดือนเดือนละ 12,000 บาท เงินช่วยเหลือค่าครองชีพเดือนละ 500 บาท และโบนัสอีกปีละ 3 เดือน เมื่อเกิดสภาพเศรษฐกิจตกต่ำบริษัทเงินทุนที่นายวิษณุทำอยู่ได้ถูกปิดกิจการ นายวิษณุทนว่างงานอยู่ได้ 4 เดือน จึงหันมาทำแซนด์วิชส่งขายตามห้างสรรพสินค้า ในกรณีดังกล่าวนี้ ต้นทุนค่าเสียโอกาสต่อเดือนของนายวิษณุในการหันมาประกอบอาชีพใหม่จะมีค่าเท่าใด

1. 0 บาท

2. 500 บาท

3. 12,000 บาท

4. 12,500 บาท

แบบฝึกหัดบทที่ 1

2. *ถ้านายวิษณุได้รับข้อเสนอจากบริษัทการเงินอีกแห่งหนึ่งให้เข้าทำงานกับบริษัท โดยบริษัทจะจ่ายเงินเดือนสุทธิให้เดือนละ 12,000 บาท ในกรณีนี้ต้นทุนค่าเสียโอกาสต่อเดือนในการขายแซนด์วิชของนายวิษณุจะเท่ากับเท่าใด*

1. 0 บาท

2. 500 บาท

3. 12,000 บาท

4. 12,500 บาท